

Klankbordgroep Citadelpark+

15 april 2024 Verslag

Entiteit

Dienst Beleidsparticipatie en Projectbureau Ruimte

Contactpersoon

Ann Manhaeve
Ann.manhaeve@stad.gent

Voorzitter

Koen De Borger, Projectbureau Ruimte

Verslaggever

Ann Manhaeve, Dienst Beleidsparticipatie

Aanwezig

Stad Gent: Wouter Notebaert en Stefanie Schreyen (sogent); Lieve Van Damme, Koen De Borger, Anna Barborini (Projectbureau Ruimte); Ann Manhaeve (Dienst Beleidsparticipatie), Peter Landsheere (Dienst FM Themagebouwen), Tom Sierens (kabinet schepen De Bruycker)

Leden van de klankbordgroep: René De Pauw en Marc Cosijns (Gentil), Robert Huygens, Bie Piryns, Marc Deruelle, Lieve Mertens, Bob Hulpiau, Michelle Cornette, Johan Van Hulle (Buren van het 5-stratenfeest), An Rosiers (buurtbewoner), Antoine Beckx

Verontschuldigd

Stad Gent: Astrid De Bruycker (schepen van Gelijke Kansen, Welzijn, Participatie, Buurtwerk en Openbaar Groen), Hafsa El Bazioui (schepen van Personeel, Jeugd, Facilitair Management en Internationale Solidariteit), Sami Souguir (schepen van Cultuur, Stadsontwikkeling en Ruimtelijke Planning), Evelien De Clercq (Dienst FM Themagebouwen)

Leden van de klankbordgroep: Mieke Deplancke (vzw Ensemble), Rogé (Citadelic), Lieselot Snoeck (Licht en Liefde)

Agenda

1. Welkom
2. SMAK: stand van zaken en gepland participatietraject
3. ICC: stand van zaken
4. Subsidie voor een conceptstudie
5. Afronding

1. Verwelkoming

Koen heet de aanwezigen welkom en verontschuldigt de bevoegde en betrokken schepenen Souguir, De Bruycker en El Bazioui. Tom Sierens van het kabinet van schepenen De Bruycker vertegenwoordigt zijn schepenen deze avond.

Koen stelt ook enkele nieuwe projectleiders voor:

- Lieve Van Damme krijgt versterking van Anna Barborini die Jessica Van Laeken vervangt.
- Evelien De Clercq is projectleider voor de Floraliënhal
- Stefanie Schreyen vervangt Wouter voor het deelproject ICC.
- Wouter is projectleider voor de verbouwing van het SMAK.

2. SMAK: stand van zaken en gepland participatietraject

Zie presentatie op <https://stad.gent/nl/plannen-en-projecten/herwaardering-citadelpark>.

Momenteel loopt het besluitvormingsproces voor de keuze van de ontwerper van het SMAK. De winnaar van de ontwerpwedstrijd wordt bekendgemaakt op 14 juni.

Een korte historiek

Een tiental jaar geleden werd een vernieuwingsplan voor het Citadelpark opgemaakt. Eén van de elementen van dat plan was om het park te kunnen uitbreiden door delen van de gebouwcluster af te breken. Ook de wedstrijd voor het SMAK werkt hierop verder.

In de ontwerpgrammatica voor het Citadelpark werd voorzien dat 2 delen van de gebouwcluster zouden worden afgebroken:

- de Rode Poort, waarvan het programma zou worden ondergebracht in het huidige gebouw van het SMAK.
- de Azaleahal, waarvan het programma zou worden ondergebracht in de casinokop.

Door deze gebouwdelen af te breken, zal ook de zuidelijke gevel van de Floraliënhal grotendeels aan het park grenzen.

In het kader van de wedstrijd voor het ICC werd beslist om dat gebouw tot een compacter en beter werkend congresgebouw om te vormen. Het programma dat in de Azaleahal werd gehuisvest, kreeg ook een plaats in dat compactere gebouw waardoor de casinokop niet meer nodig is voor het ICC.

Daarom kon het masterplan van de gebouwcluster voorzien dat er aan weerszijden van de Floraliënhal een 'kop' voor het SMAK zou komen, namelijk op de plaats van het huidige SMAK én op de plaats van de Azaleahal. Op die manier krijgt het SMAK voldoende uitbreidingskansen.

De noden van en ambities voor het SMAK

Het SMAK bezit veruit de belangrijkste collectie actuele en hedendaagse kunst in België. Het SMAK heeft ook internationale uitstraling. Het gebouw biedt echter te weinig tot geen plaats om de werken uit de collectie van het SMAK tentoon te stellen.

Het huidige gebouw voldoet ook niet aan de hedendaagse eisen voor het tonen van kunstwerken. Er kan geen constante temperatuur worden voorzien en er is geen vochtcontrole. Hierdoor is het voor het SMAK steeds moeilijker om werken in bruikleen te ontvangen.

Het SMAK heeft 8 ambities voor het nieuwe SMAK bepaald.

- Ambitie 1: De collectie en tijdelijke expo's tonen op internationaal niveau

- **Ambitie 2: Bezoekbaar depot dicht bij de collectie**
Het depot voor het SMAK is momenteel over 3 locaties verdeeld: de Rode Poort, de Ghelamco Arena en de haven. Voor de werking van het museum is het beter dat deze collectie gegroepeerd is op één plaats. Naar buitenlandse voorbeelden is het ook wenselijk om het depot begeleid te kunnen bezoeken, bvb voor educatie, wetenschappelijk onderzoek of een interesse-bezoek 'achter de schermen'. Dat is nu zeer moeilijk.
- **Ambitie 3: Synergie met Film Fest / Huis van de Cinema**
- **Ambitie 4: Intakken op de publieke ruimte van het park en haar ecosysteem**
Het SMAK wil met de nieuwe plannen de relatie met het park versterken.
- **Ambitie 5: Fossielvrij museum met de cluster als energiegenerator**
Een fossielvrij museum haalt alle energie uit hernieuwbare bronnen. Een museum heeft echter veel energie nodig om 24/7 constante temperatuur en vochtigheid te garanderen. Deze ambitie vormt dus een grote uitdaging.
- **Ambitie 6: Gedeeld gebruik met MSK & GUM**
Het SMAK wil de samenwerking met het MSK en het GUM versterken, bijvoorbeeld door tijdelijke tentoonstellingen door het MSK en het GUM mogelijk te maken.
- **Ambitie 7: Aangroei bezoekersaantallen**
- **Ambitie 8: Bestemming in de stad, in Vlaanderen en in Europa.**

Deze ambities werden vertaald in een programma voor het SMAK. Dat wordt in eerste instantie uitgedrukt in een organigram waarbij de verschillende functies worden weergegeven door 'vlekken' in verschillende kleuren en met de nodige oppervlakte (zie dia 8). De relaties tussen die verschillende functies worden ook weergegeven.

Op dia 8 is zijn de verschillende delen van het SMAK als volgt weergegeven:

- Zone A is het huidige SMAK.
- Zone B is de Floraliënhal
- Zone C is de Casinokop.
- Zone D is ondergrondse depotruimte.

Open Oproep van de Vlaamse Bouwmeester

Als Stad hebben we zelf niet voldoende middelen om dit project te realiseren. Om subsidie te vragen aan Vlaanderen moeten we echter een programma en een architect hebben. Die wordt momenteel via de Open Oproep van de Vlaamse Bouwmeester gezocht.

Uit de kandidaten werden 5 teams geselecteerd die tegen betaling een opdracht mochten uitwerken. Die opdracht bestond uit:

- Een vast gedeelte: de opmaak van een ontwikkelingsvisie
- Een eerste voorwaardelijk gedeelte A: de volledige studie- en ontwerpoperdacht voor het bouwen van een nieuw SMAK.
- Een tweede voorwaardelijk gedeelte B: de volledige studie- en ontwerpoperdacht voor de casco-inrichting van de ondergrondse delen voor een nieuw SMAK.

De ontwikkelingsvisie zal aan het volgende stadsbestuur worden voorgelegd. Dat kan dan beslissen welke delen van het project van het SMAK worden gerealiseerd en hoeveel middelen daarvoor kunnen worden ingezet. Door deze werkwijze weten we momenteel niet hoeveel middelen we ter beschikking zullen hebben voor dit project. We weten dus ook niet of we voldoende middelen zullen hebben om een ondergronds depot voor het SMAK te bouwen. Daarom wordt in de wedstrijdphase

gefocusd op de 2 koppen: de SMAKhal (op de plaats van het huidige SMAK) en het Collectiehuis (op de plaats van de huidige Casinokop).

In het kader van deze open oproep werkten de ontwerpers een vaste opdracht uit voor die 2 koppen, echter zonder in dialoog te gaan met de opdrachtgever en de betrokken stakeholders. Zij kregen daarbij wel belangrijke randvoorwaarden mee: bijvoorbeeld in verband met brandveiligheid, impact op het park, de hoogte van de gebouwen, de impact op de erfgoedwaarde ... Vanaf juni 2024, wanneer het ontwerpteam is gekozen, zal die dialoog met de stakeholders worden opgestart. Tegen begin 2025 moet er dan voldoende info beschikbaar zijn om te beslissen welk programma kan worden gerealiseerd.

Aan de teams werd gevraagd om in wedstrijdphase een robuust vlekkenplan op te maken. Zo'n vlekkenplan legt functies naast elkaar, rekening houdend met benodigde oppervlaktes zodat min of meer een grondplan ontstaat (zie dia 11). Een vlekkenplan is dus geen vaststaand ontwerp. Er is nog een lang traject te lopen vooraleer er een definitief ontwerp op tafel ligt.

Om de impact op erfgoed te kunnen evalueren en tussen de verschillende ontwerpvoorstellen te vergelijken werd aan de ontwerpers gevraagd om op 4 camerastandpunten in het park een verbeelding van hun voorstel in een foto van de bestaande omgeving in te passen. Zo kunnen we inschatten of de ontworpen gebouwen 'te gast zullen zijn' in het park en wat de impact van het gebouw zal zijn naar hoogte, uitstraling, beeldwaarde ...

Alle ontwerpteamen zijn verder gegaan dan een vlekkenplan en hebben al een plan opgemaakt. Dit plan kan nog steeds sterk worden aangepast op basis van de dialoog met de Stad/sogent en door input uit het participatietraject.

Op basis van op voorhand vastgelegde gunningscriteria (zie dia 12) zal het uiteindelijke ontwerpteam worden gekozen. Eén van de belangrijke criteria is de procesbereidheid van het team en de bereidheid om in dialoog te gaan met alle stakeholders.

Eind mei zal de besluitvorming binnen sogent zijn afgerond. Daarna volgt een 'standstill'-periode van 15 dagen, eigen aan Europese procedures, waarbij niet geselecteerde teams nog in beroep kunnen gaan. Onmiddellijk na deze standstill-periode zal sogent het resultaat van de Open Oproep bekend maken.

Participatie

Omdat we de dialoog met de parkgebruikers en museumbezoekers heel belangrijk vinden, voorzien we al in juni participatie. Die zal op verschillende niveaus plaatsvinden:

- Simulatiebeelden in het park, in het weekend 22-23 juni 2024. Daarbij zullen we reacties vragen aan voorbijgangers op het simulatiebeeld op de 4 vooraf bepaalde plaatsen in het park (zie hoger).
- 2 workshops over het SMAK van de toekomst, zondag 23 juni 2024 (voor- en namiddag), gericht op de brede doelgroep van museumbezoekers en begeleid door het SMAK. Bij beide workshops zal het ontwerpteam aanwezig zijn. Het is de bedoeling om tijdens deze workshops dieper in te zoomen op de plannen, op de relatie met de Floraliënhal en het park ...
- Dialoogcafé met klankbordgroep Cit+ op donderdagavond 27 juni 2024 over het ontwerp (beelden en vlekkenplan) met terugkoppeling van de reacties op simulatiebeelden in het park. Ook op de klankbordgroep zal het ontwerpteam aanwezig zijn.

We beseffen dat juni geen ideaal moment is om jongeren te bereiken. Het is echter belangrijk om bij de start van de opdracht al participatie te organiseren. In het najaar zullen we nog bijkomende

participatiemomenten organiseren. Bij die momenten zullen jongeren wel vlotter kunnen worden betrokken.

Vraag: Wat met het Museumplein?

Antwoord: Het ontwerp van het Museumplein zit niet in de opdracht van het SMAK. Het Museumplein is opgenomen in het project Gentspoort. Het studiebureau SWECO zal het ontwerp voor Gentspoort, en dus ook voor het Museumplein, opmaken. Het ontwerp van het plein en van het SMAK zullen uiteraard op elkaar moeten worden afgestemd.

Vraag: Bestaat al een visie over hoe de werken zullen worden aangepakt? Wat zal de impact van de werken zijn op het park?

Antwoord: We hebben hier nog geen visie op uitgewerkt. Het zal wel een eis zijn dat de impact van de werken op het park zo beperkt mogelijk moet zijn. Dat is trouwens ook zo voor het ICC.

Vraag: Zal het SMAK tijdens de werken tijdelijk ergens anders gehuisvest worden?

Antwoord: Daar is nog geen concreet plan voor. De fasering van de werken maakt deel uit van de ontwikkelingsvisie.

Vraag: Zullen de 3 musea zichtbaar zijn op het plein?

Antwoord: Met de opmaak van het masterplan voor de gebouwencluster werd hier al op gewerkt. Tussen het MSK en de SMAKhal werd toen al voorzien om geen volledig versteend plein aan te leggen maar een zo groen mogelijk Museumplein aan te leggen. Daarbij moeten we uiteraard rekening houden met de tram die in de toekomst over het Museumplein zal rijden. Een centrale rol tussen de musea zal echter worden opgenomen door de Floraliënhal die een overdekte uitbreiding van het park zal vormen.

3. 3. ICC: stand van zaken

Zie presentatie op <https://stad.gent/nl/plannen-en-projecten/herwaardering-citadelpark>.

Stefanie en Wouter zullen blijven samenwerken aan dit project. Zij werken beiden voor sogent, het stadsontwikkelingsbedrijf. Citadel Finance is 100% dochter van sogent en is de opdrachtgever voor de vernieuwing van het ICC.

In juli 2023 verleende de Deputatie de omgevingsvergunning voor de verbouwing van het ICC. In augustus 2023 werd beroep aangetekend tegen deze vergunning.

In de loop van 2023 zijn de bouwprijzen fel gestegen en moest het project worden aangepast om binnen het budget te blijven. Daarom werd in december 2023 beslist om de vergunning in te trekken en het project te herwerken. Hierbij is bijvoorbeeld de uitbreiding in de hoogte van het ICC uit het eerdere ontwerp niet meer opgenomen in de plannen die momenteel in opmaak zijn. Na de zomer, voor de aanvraag wordt ingediend, zal een toelichting aan de buurt worden gegeven over de plannen.

Door het beroep tegen de eerste vergunning werd duidelijk dat het dossier mogelijkheid tot interpretatie openliet waardoor misverstanden zijn ontstaan. Daarom roept Stefanie de aanwezigen op om vragen te stellen wanneer iets niet duidelijk is. Dat kan ook nog na deze vergadering.

De verbouwing van het ICC past binnen hetzelfde masterplan waarover het ging bij de toelichting over het SMAK. Dat masterplan blijft het uitgangspunt voor de herwerkte plannen, samen met volgende uitgangspunten (zie dia 18):

- Uitwerking in lijn met beheersplan beschermd Citadelpark, waarbij de bestaande functies deel uitmaken van het park
- Uitwerken van het masterplan
- Meer park en betere aansluiting op het park
- Duurzaamheid:
  - o hergebruik bestaande constructie
  - o verbetering van het gebouw op energetisch vlak (fossielvrij)
  - o Hernieuwbare energie: BEO-veld (geothermie) en PV-panelen
  - o Gebruik restwarmte datacenter
- Verbetering op akoestisch vlak
- Optimaliseren van het huidige congrescentrum
  - o Compacte vorm
  - o Efficiënt gebruik van de zalen
- Congresactiviteit blijft behouden: er worden geen nieuwe activiteiten toegevoegd, maar de bestaande activiteiten blijven behouden (zakelijke evenementen, congressen, beurzen). Het is dus niet de bedoeling om er feesten te organiseren.

Binnen het project voor de verbouwing van het ICC wordt 4000 m² onthard. Hierdoor ontstaat extra parkruimte, vooral door de afbraak van de Azaleahal. Ook de logistieke beweging wordt verbeterd.

Vraag: Is een uitbreiding van de parking voorzien? Bij evenementen zijn er parkeerproblemen voor buurtbewoners.

Antwoord: Dit is niet voorzien. We stimuleren bezoekers om via het openbaar vervoer te komen. Gentspoort zal dat nog makkelijker maken.

Vraag: Blijft de doortrekking van het gebouw onder de luifel behouden? Jongeren zoeken heel erg naar dergelijke plekken en zullen met het doortrekken van het gebouw onder de luifel een dergelijke plek verliezen.

Antwoord: De uitbreiding van het gebouw onder de luifel blijft behouden in de nieuwe plannen. De Floraliënhal kan een antwoord bieden op de vraag naar 'luifelruimte' in het park.

Vraag: het gebouw werd met een luifel ontworpen om een zekere 'lichtheid' te bekomen door het zwevend gedeelte. Door dit weg te nemen riskeert het gebouw zeer zwaar over te komen.

Antwoord: Dit hopen we te voorkomen door zoveel als mogelijk glas te voorzien. De uitbreiding onder de luifel wordt een zogenaamde tuinkamer met groen dat tot tegen de gevel wordt doorgetrokken.

Vraag: wat zijn de plannen voor 't Kuipke? Tot nu toe wordt daar weinig over gesproken.

Antwoord: Volgens het masterplan mag 't Kuipke blijven maar moet het zich beter inpassen in het park. We hebben hier nog geen projectbudget voor. Samen met de Floraliënhal onderzoeken we wat nodig is voor 't Kuipke. De wielerpiste zou behouden blijven maar het masterplan stelde als doel dat ook andere sporten hun plek krijgen in 't Kuipke. We hebben nog geen budget om dit te concretiseren tot een echt project.

4. Subsidie voor een conceptstudie

Zie presentatie op <https://stad.gent/nl/plannen-en-projecten/herwaardering-citadelpark>.

Lieve vertelt over de start van de conceptstudie. Na de vorige klankbordgroep hebben we subsidies verkregen om 'stedelijke vraagstukken die ook in andere steden spelen' te onderzoeken via een zogenaamde conceptstudie.

De concrete vraag die we hierbij stelden was: 'Hoe kunnen we naar een beter beheer gaan van het Citadelpark.' Momenteel voert elke partner in het park zijn eigen beheer, zowel wat betreft de gebouwen als wat betreft het park zelf en de activiteiten die er plaats vinden.

Via die conceptstudie willen we zoeken naar een geïntegreerde en transversale beheersvisie. Daarbij streven we naar een beter evenwicht tussen gebruik van het park en organisatie van evenementen in de gebouwencluster en een overkoepelend agendabeheer. We willen ook stappen zetten naar een definitieve invulling van de kleine parkgebouwen (beschermd). De absolute voorwaarde is wel dat de functies in de gebouwen kunnen blijven doorgaan.

De studie zal op 3 sporen werken:

- Sociaal-ruimtelijke analyse
- Experimenten & ontwerpend onderzoek
- Alternatief beheermodel

De offertes van de 3 studiebureaus werden vandaag ingediend. Volgende week wordt de opdracht toegewezen. De studie zal in mei 2024 worden opgestart en moet binnen het jaar worden afgerond. In het najaar zullen we hierover in overleg gaan met de KBG. De vraag naar luifels die daarnet werd gesteld, bestemming van de verschillende gebouwtjes ... kunnen daar een plek in krijgen. Op een volgende klankbordgroep zal het studiebureau aanwezig zijn en meer uitleg geven.

5. Varia

- Vorig jaar werd op enkele dreven een nieuwe asfaltlaag aangebracht. Dit zal ook het geval zijn op een klein stukje Eugène Félixdrreef naast en achter het SMAK. Die werken zijn deze week ingepland.
- Na de zomer zal de gerestaureerde omheining van het amfitheater worden teruggeplaatst. Die omheining was weggehaald na een storm en wordt nu gerestaureerd.

6. Afronding

De volgende samenvatting van de klankbordgroep is voorzien op 27/6. Hiervoor zal nog een mail worden verstuurd.

Koen bedankt de aanwezigen voor hun bijdrage.